

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשע"א

THE KORBAN OLAH

A PICTORIAL GUIDE
TO THE KORBAN OLAH

הרבצת תורה
M'CHON HARBOTZAS TORAH, INC.

PART ONE

**THE
OLAH
ANIMAL**

INTRODUCTION

The purpose of this ספר is to help understand the חומש that describes the פרשת ויקרא and פרשת צו in פרשת ויקרא and פרשת צו. An עולה is a קרבן that is entirely burned. פרק ב'-ל"ג. ויקרא פרק ב'-ל"ג. עולות בהמה, and עולות חיות are about עולות of animals, פסוקים 'א are about עולות of birds, עולות העוף, פסוקים 'ד - י"ז.

An עולה may be brought voluntarily as a נדבה, as in the present פסוקים.¹ In addition certain events obligate a person to bring a קרבן עולה. The circumstances in which a person is required to bring an עולה are listed on the last page.

Even members of other nations can send their animals to be brought as voluntary קרבן עולה (but not as any other קרבן).²

פסוק ד' says ונרצה לו לכפר עליו, the person who brings an עולה gains forgiveness. רש"י explains, he is forgiven for failure to fulfill a מצות עשה.³ The מדרש says an עולה atones for thinking impermissible thoughts.⁴ An עולה may also be brought without the purpose of atonement.⁵

Although the present פסוקים refer to עולות brought by individuals, the entire nation is also obligated to bring certain עולות ציבור, including the daily קרבן תמיד and some of the קרבנות מוסף. The public brings voluntary קרבן עולה, when necessary to assure that קרבנות are constantly on the מזבח. They are called קץ המזבח, the dessert of the מזבח.⁶

The procedure of the **עולת בהמה**

Not all the steps in the procedure of bringing a **קרבן עולה** need to be done by a **כהן**; the slaughtering, flaying, and dividing the pieces can be done by a **ישראל**. In fact, it is preferable for the owner to do those **מצות** that he can, personally, rather than to have a **כהן** do them for him.⁷ The **כהן** must be standing, and barefoot throughout the procedures.^{7*}

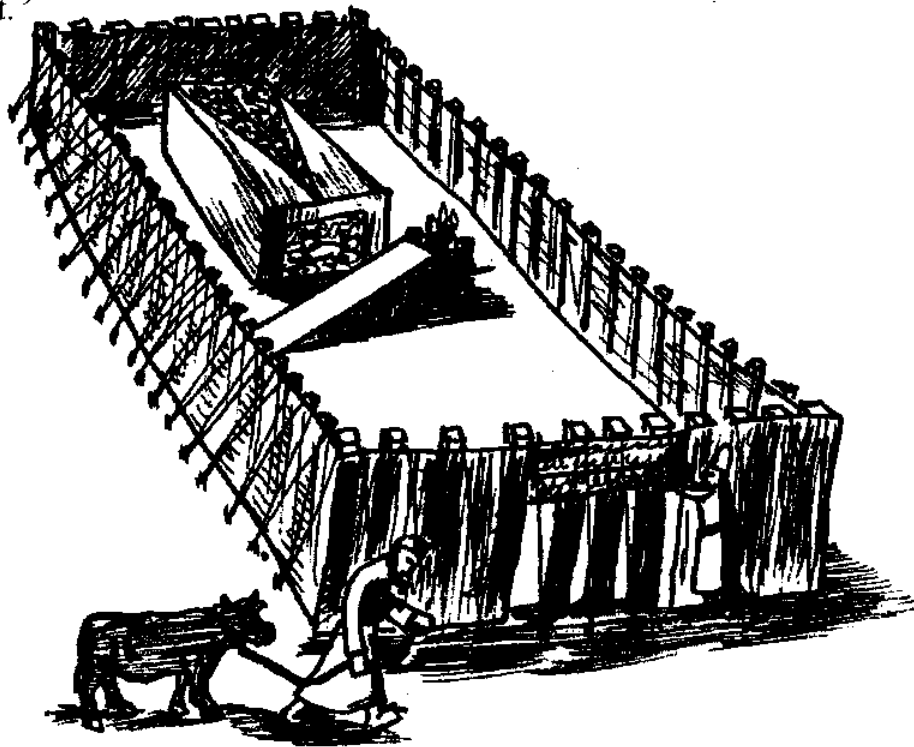
אל פתח אהל מועד יקריב אתו

ויקרא פרק א' מסוק ג'

הקרבה- משכן

The owner led an animal to the entrance of the yard of the אהל מועד He then proclaimed it an עולה and took it to the north side of the מזבח.⁸

The animal was an unblemished bull or male sheep or goat.⁹

וסמך ידו על ראש העלה

ויקרא פרק א' משוק די

סמיכה - Leaning on the animal

The animal was positioned at the north of the מזבח facing west. The owner faced west and stood behind the animal's head. Placing his hands between the horns, he pressed with all his might. When the עולה was brought to atone for a sin the owner would confess as he did the סמיכה.¹⁰

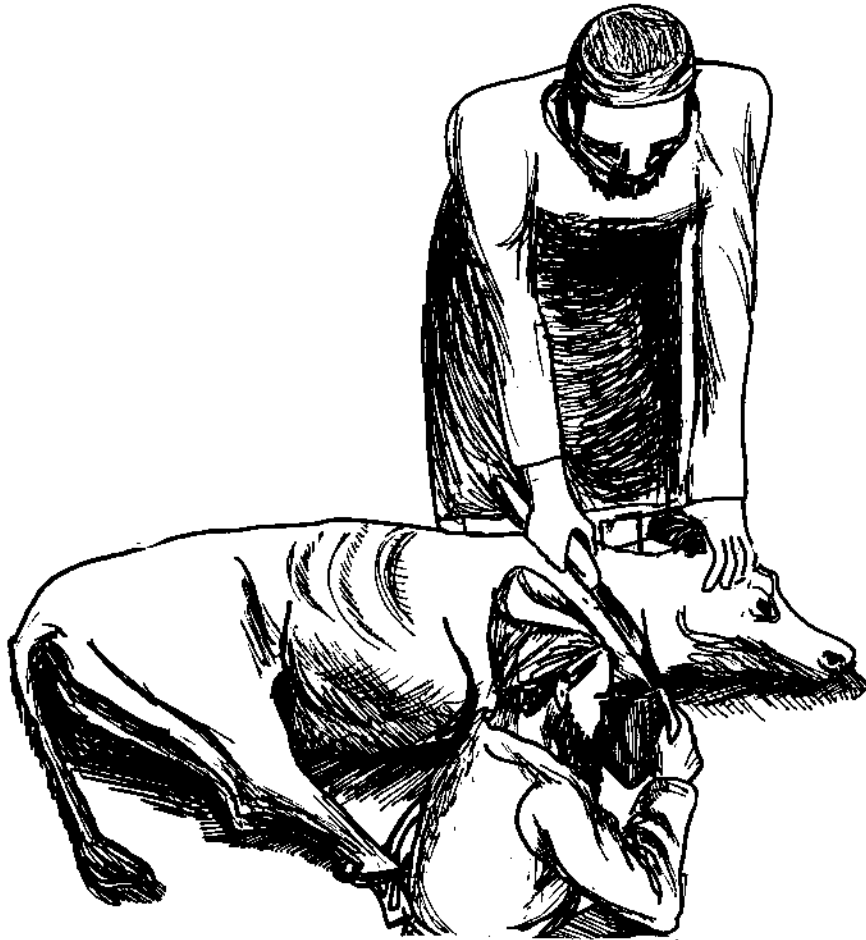

ושחט את בן הבקר ... והקריבו בני אהרן

ויקרא זרקו או מטוק ח'י

Slaughtering the Animal and Accepting the Blood שחיטה וקבלה

The animal was laid on the ground from north to south lying on its left side. Its right foreleg was secured to its right hind leg and its left foreleg to its left hind leg.¹¹ The שוחט performed the שחיטה with the proper intent.¹² A כהן performed קבלה, receiving the animal's blood in a vessel held in his right hand.¹³

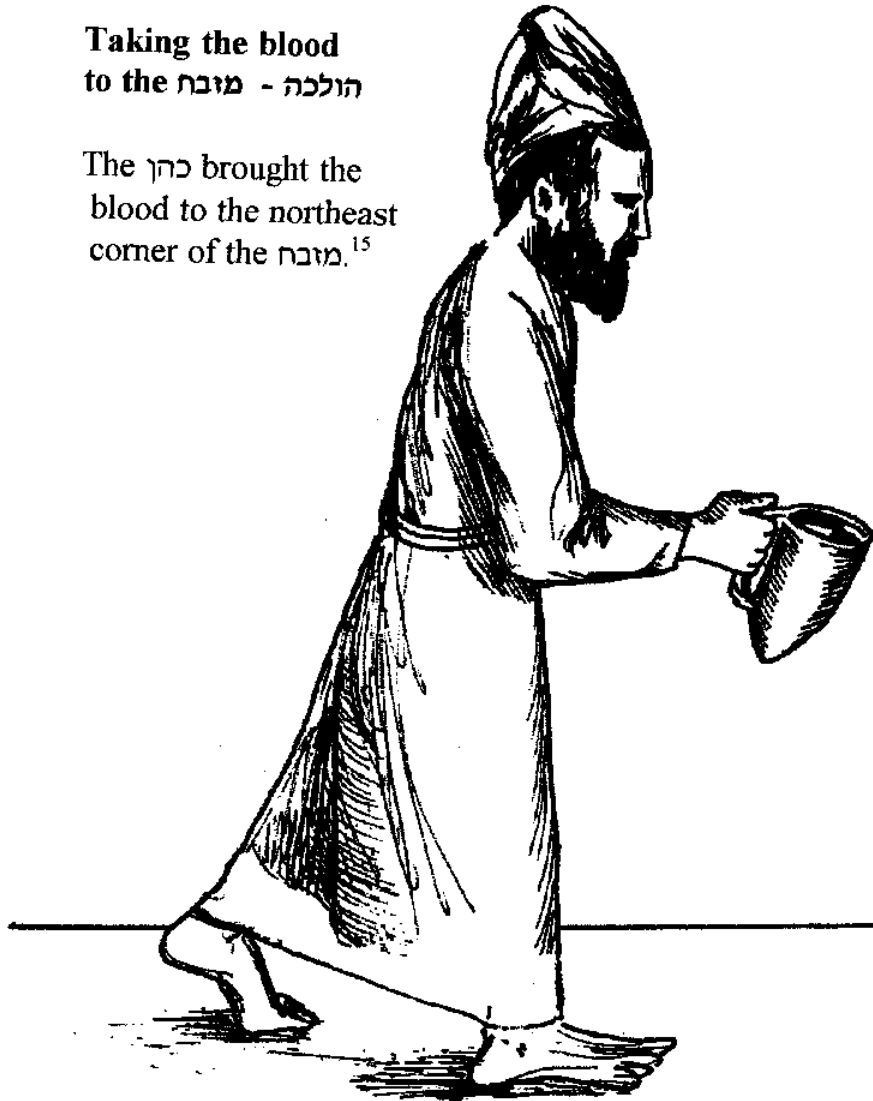
Comment: In the בית המקדש in order to hold the animals securely their necks were placed into metal rings that were attached to the floor. This was not done in the משכן.¹⁴

והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם

ויקרא פרק א' פסוק ה'

Taking the blood
to the מזבח - הולכה

The כהן brought the
blood to the northeast
corner of the מזבח.¹⁵

וַיִּזְרֹק אֶת הַדָּם

וַיִּזְרֹק מִיָּד אֶל פְּסוּק הַיָּד

Dashing the Blood on the - זריקה מזבח -

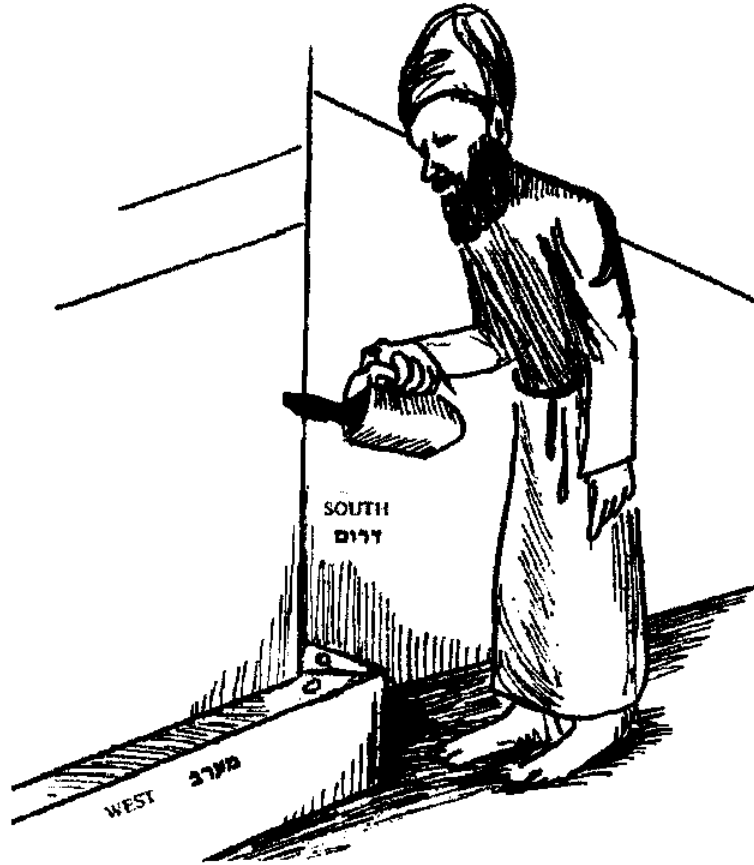
The כהן threw some blood on the corner of the מזבח so that it fell on the northern and eastern sides of the מזבח with one throw.

על המזבח סביב

ויקרא פרק אי פסוק הי'

He walked to the southwest corner of the מזבח and again threw some of the blood, so that with one throw the blood fell on the southern and western sides of the מזבח. The remaining blood was poured onto the base of the מזבח.¹⁶

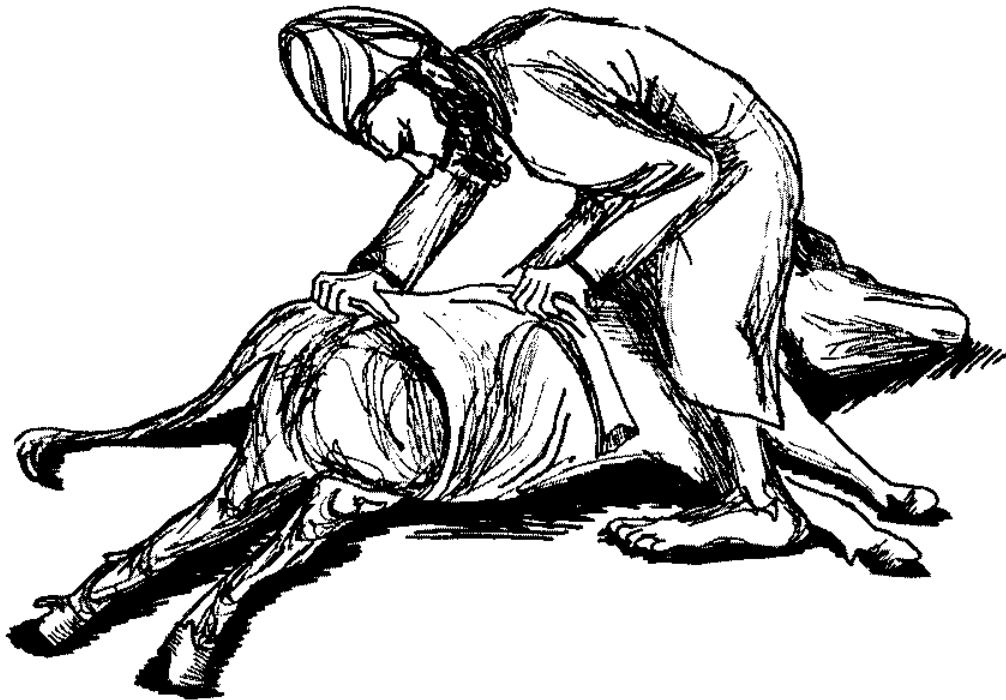

והפשיט את העלה

ויקרא פרק א' פסוק ו'

הפשט - Skinning

The skin of the body, but not of the head, was removed by flaying from its hind leg toward its chest. (The skins were distributed among the כהנים and not burned on the מזבח.)¹⁷

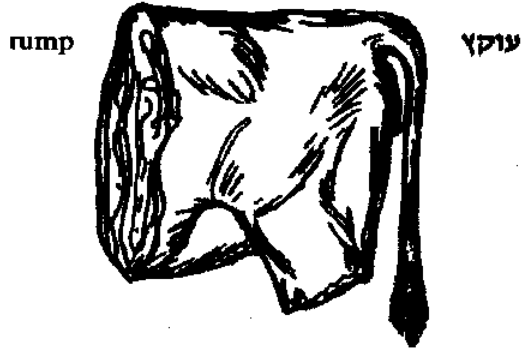
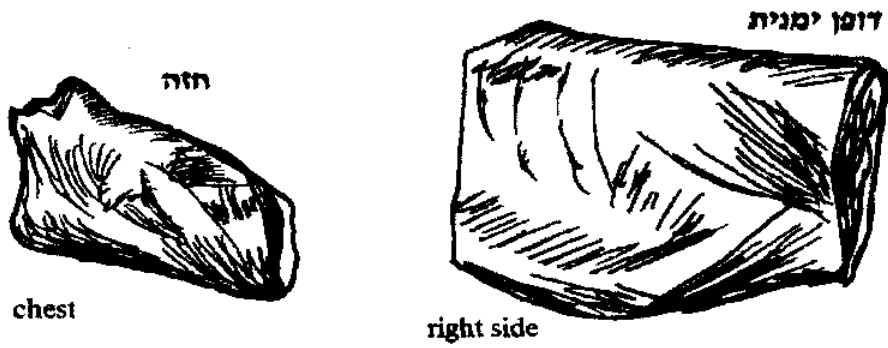
Comment: In the המקדש animals (other than large bulls) were hung on a pole for skinning.¹⁸ In the משכן there were no poles.

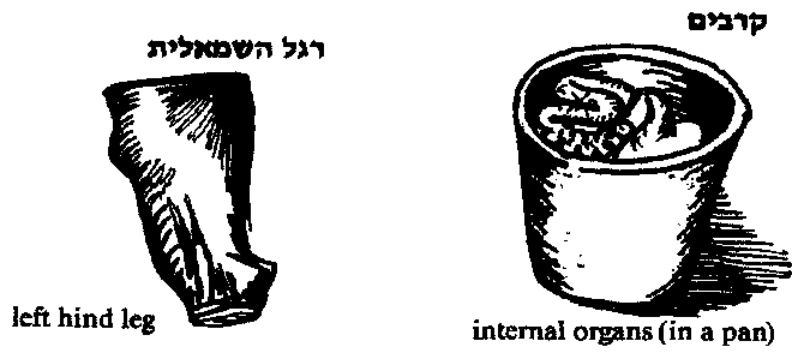
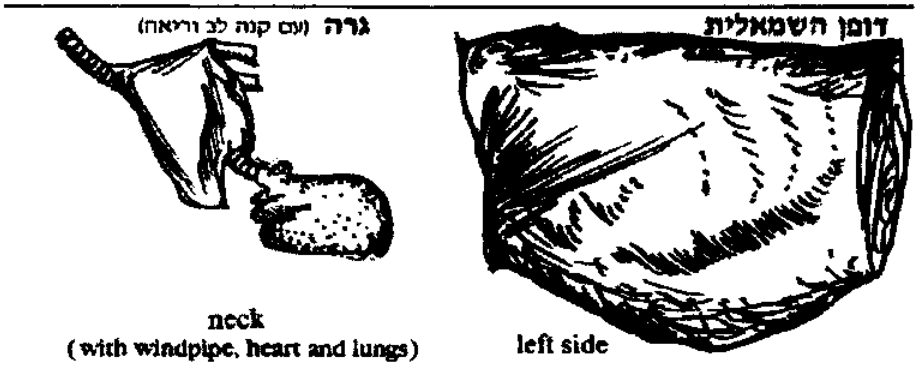
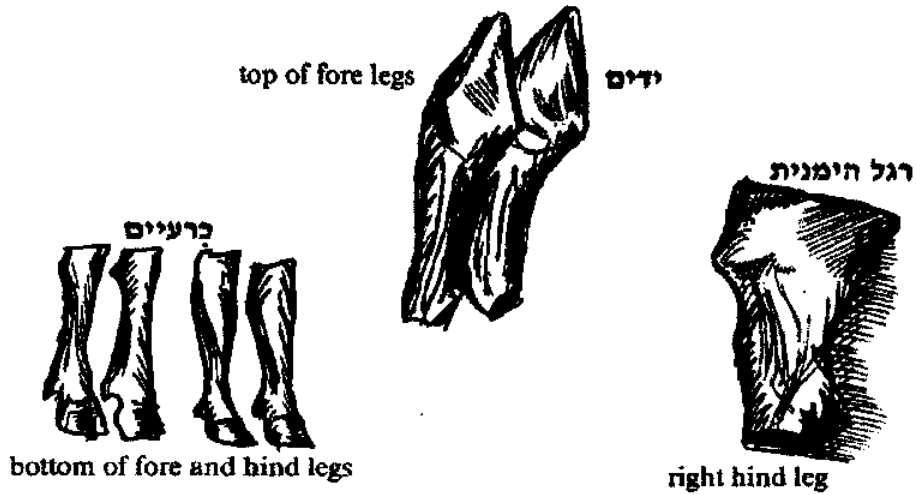
ונתח אתה לנתחיה

ויקרא פרק אי מסוק ו'

Dividing - ניתוח

The animal was cut into particular pieces. All parts were given to the כהנים to bring to the מזבח.¹⁹

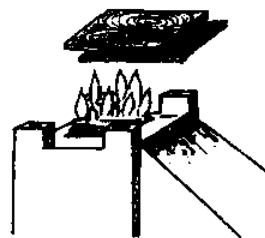
The head was prepared by covering the area of שחיטה, which was bloody, with a layer of fat called the פדר.²⁰

All parts were brought to the ramp of the מזבח in a specific order and salted.²¹

Comment In בני אהרן אש על המזבח וערכו פסוק ז the תורה writes בני אהרן shall place fire on the מזבח and arrange wood on the fire. This פסוק is not instructing the כהן to place a fire on the מזבח at this point. Rather the מצוה to arrange and ignite the wood is given in ויקרא פרק ו' פסוק ה' is written here to explain where the parts of the עולה are placed as is described in פסוק ח'.²²

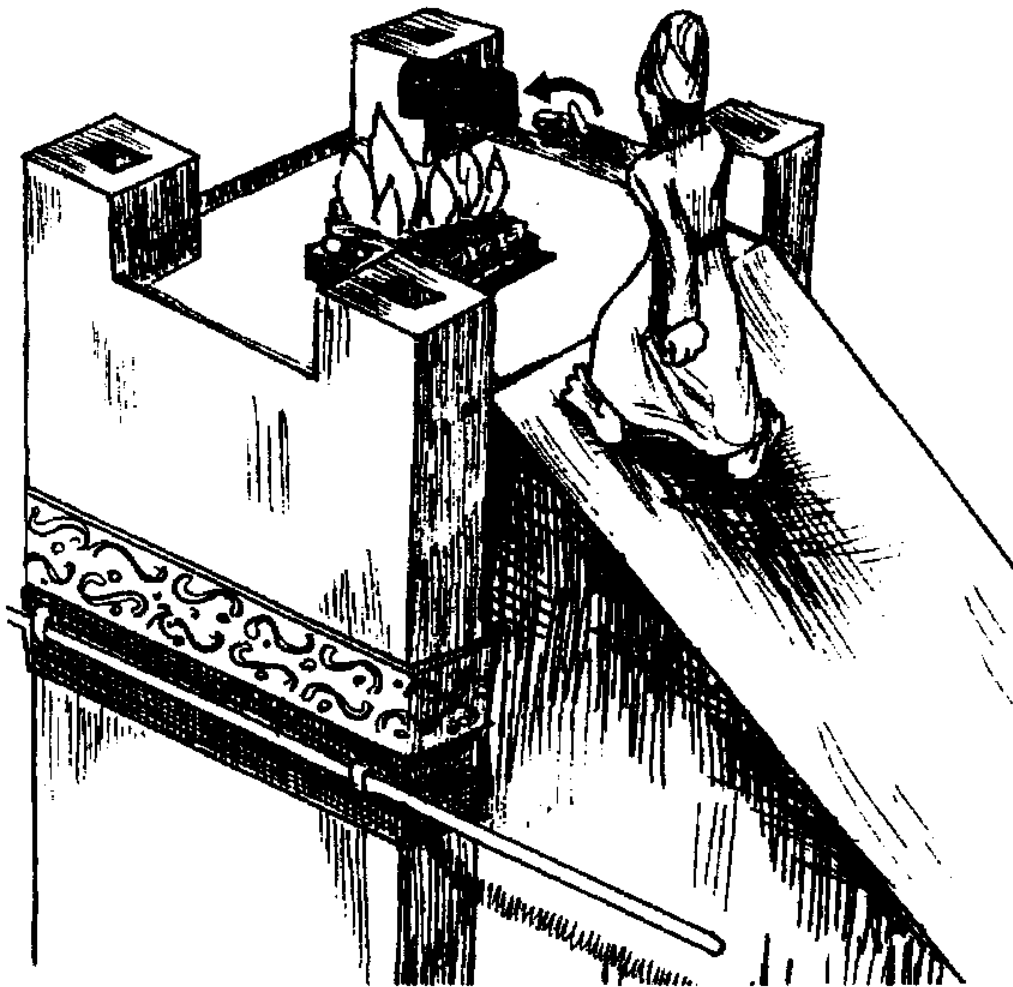

וערכו ... את הנתחים את הראש ואת הפדר
... על העצים אשר על האש אשר על המזבח

ויקרא פרק א' פסוק ח'

הקטרה ועריכה - arranging - throwing on the מזבח for burning;

All parts were brought to the ramp of the מזבח in a specific order and salted.²¹ They were then thrown from the top of the ramp unto the burning מערכה²² and properly arranged on the מערכה.²³

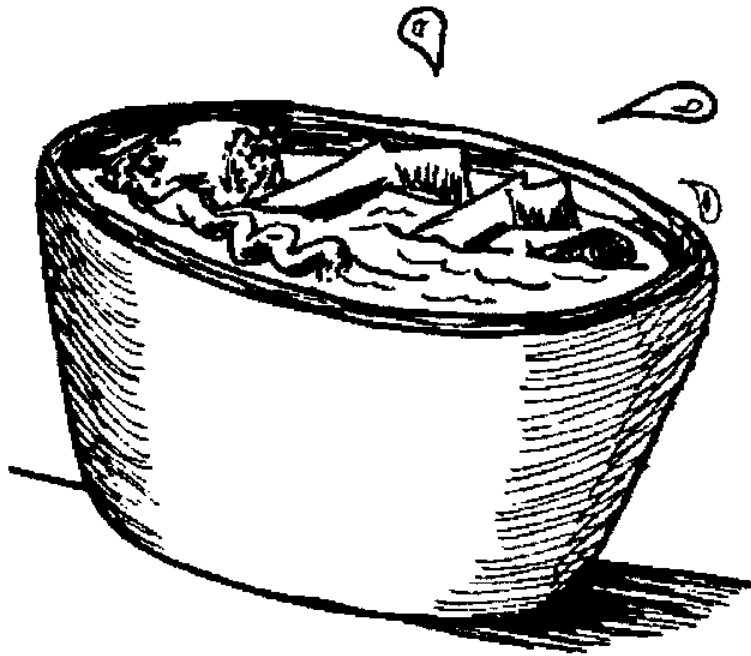
The גיד הנשה (sciatic nerve) was not burned. It was removed and thrown on the mound of ashes that was located in the center of the מזבח, before the thigh was burnt.²⁴

וְקָרְבוּ וּכְרָעוּ יָרְחָץ בַּמַּיִם וְהִקְטִיר הַכֶּהֵן אֶת-הַכֹּל הַמִּזְבֵּחַ

וַיִּקְרָא פֶּרֶק א' פְּסוּק ט'

Washing - מְדַחָה

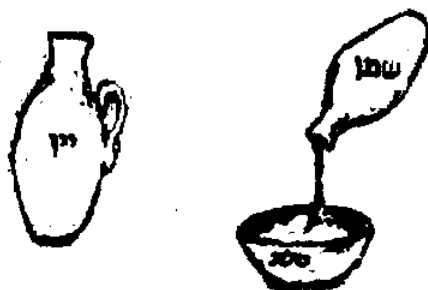
The lower forelegs and hind legs as well as the stomach and intestines were washed.

The words *הַכֹּל אֶת הַכֶּהֵן* tell us that the washing was done before any pieces were put on the *מִזְבֵּחַ* so that all of the *עוֹלָה* was burned together.

Along with the עולה the owner brought נסכים. The נסכים consist of a קרבן מנחה, flour mixed with oil, which was completely burnt on the מערכה, and wine that was poured on the מזבח. The requirement of נסכים is given in במדבר ט"ו ג-ז.

The flour and oil are mixed, salted, and completely burned on the מזבח. The wine is poured on the מזבח. ²⁶

The Amounts of נסכים Components ²⁷

	Sheep within its first year	Ram older than thirteen months	Goat of any age	Bull of any age
FLOUR	one עשרון	two עשרונים	one עשרון	three עשרונים
OIL	a fourth of a הין	a third of a הין	a fourth of a הין	a half of a הין
WINE	a fourth of a הין	a third of a הין	a fourth of a הין	a half of a הין

COMMENT: According to one opinion in the גמרא the נסכים accompanied עולות only when the משכן was in מדבר , not in the ארץ ישראל. ²⁸

APPENDIX

זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר
ויקרא פרק ו' פסוק א'

The *שחיטה*, *קבלה*, *הולכה*, and *זריקה* of a *קרבן* can only be during the day. The preferred time of *הקטרה*, putting a *קרבן* on the fire of the *מזבח*, is during the day, but *הקטרה* is permitted throughout the night. According to the *רמב"ם*, but not *רש"י*, the *רבנן* require that the *הקטרה* be before *חצות הלילה*.²⁹

והרים את הדשן אשר תאכל האש את העלה על המזבח ושמו אצל המזבח
שם פסוק ג'

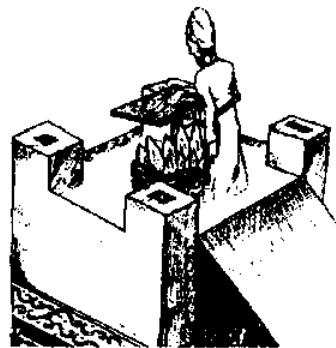
Each morning a *כהן* ascends the *מזבח* and fills a shovel with ashes of the *עולות* of the previous day.³⁰ This is called *תרומת הדשן*. He descends the *מזבח* and deposits the ashes on the floor of the *עזרה* east of the *כבש*. *תרומת הדשן* is the final step in bringing the *קרבתות עולה*.³¹ The remaining ashes of both the *קרבתות* and the wood are shoveled into the center of the *מזבח*. (.)

והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה אל מקום טהור
שם פסוק ד'

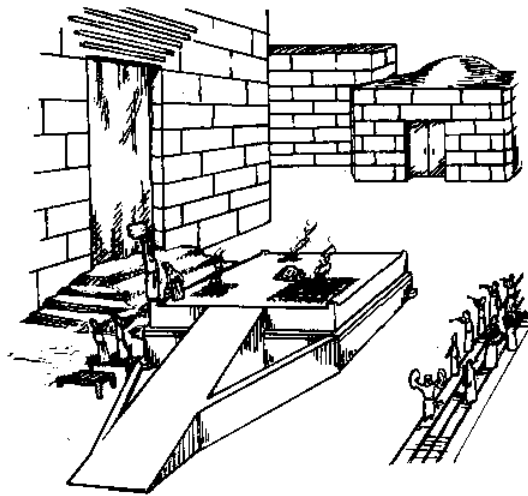
When the ashes in the center of the *מזבח* accumulate they are removed. This need not be done daily.³²

והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה ובער עליה הכהן עצים בבקר ובערך עליה
העולה
שם פסוק ה'

Each morning the *כהנים* arrange and kindle a pile of wood, called *מערכה*, on the *מזבח* to burn the *קרבתות* throughout the day. The first *קרבן* of the day is the *קרבן תמיד* which is an *עולה*. Before the *הקטרה* of the *קרבן תמיד*, the *כהן* places two additional blocks of wood on the *מערכה*. These blocks, called *שני עצי אמה*,³³ are each a square

The קרבן תמיד is the first קרבן of the morning and the last of each afternoon (except on פסח). Before the נסכים are poured, two כהנים, who are standing on a marble table, blow חצוצרות (silver trumpets). These two כהנים then move to a platform east of the מזבח where לויים are standing. A כהן pours the wine of the נסכים on the מזבח. A כהן, standing on the elevated corner of the מזבח and holding flags, signals to a לוי at the platform who is holding cymbals that the נסכים are about to be poured. At the sound of the cymbals the כהנים blow the trumpets again, and the לויים sing a chapter of תהלים to the accompaniment of musical instruments played by other לויים. Some prominent ישראלים could join the לויים in playing the music.³⁶ The תהלים is divided into three portions. After each portion is sung, the כהנים blow the חצוצרות. All the people who are in the בית המקדש prostrate themselves each time the חצוצרות are sounded.³⁴

The עולות described here are נדבות (voluntary). Other עולות were brought as חובות (obligatory). The חוב קרבנות of an individual are

עוף בדלות	ויקרא ה' א'	(1) עולה וירד
בהמה או עוף בדלות	ויקרא י"ב ו'-ח'	(2) יולדת
בהמה או עוף בדלות	ויקרא י"ד ו'-ל"ב	(3) מצורע
עוף	ויקרא ט"ז י"ד-ט"ז	(4) זב חבה
בהמה	ויקרא ט"ז ג'-כ"ד	(5) איל של
		כהן גזול ביה"כ
עוף	במדבר ו' ט-ל"א	(6) נזיר טמא
בהמה	במדבר ו' י"ג-י"ד	(7) נזיר טהור
בהמה או שני עופות	במדבר ט"ז י"ד	(8) גר
בהמה (או עוף להרמב"ט)	דברים ט"ז ט"ז-י"ז	(9) ראייה

The procedure of all these עולה קרבנות are the same.

The following עולות are obligations of the ציבור

בהמה	ויקרא ט"ז ה',כ"ד	(1) עולות העם ביה"ב
בהמה	ויקרא כ"ג י"ב-יג	(2) עם קרבן עומר
בהמות	ויקרא כ"ג יז-יח	(3) עם שתי הלחם
בהמה	במדבר ט"ז כ"ד	(4) פר העלם דבר בע"ז
בהמות	במדבר כ"ח ג'-ח'	(5) קרבן תמיד
בהמות	במדבר כ"ח ט'-ט"ל	(6) קרבן מוסף

There is one voluntary קרבן ציבור, called קץ המזבח is alluded to in the ויקרא א' ב' כרש"י. The procedure of עולות of the ציבור is the same as an עולת יחיד except that there is no סמיכה.

Whenever the a ציבור brings a קרבן עולה such as the קרבן תמיד or the קרבן מועדים or ראש חודש brought on עולה when the is was poured on the מזבח.³⁵

מראה מקומות

עולת בהמה

1) רש"י ויקרא פרק א פסוק ב' ד"ה אדם כי יקרב מכם, כשיקריב, בקרבנות נדבה דבור הענין.

2) רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות, פרק ג' הלכה ב' הגויים אין מקבלין מהן אלא עולות בלבד וכו' אפילו עולת העוף מקבלין מן הגוי אף על פי שהוא עובד עבודה זרה. ושם הלכה ה' עולת העכ"ם אין מבאין עמהן נסכים.

3) רש"י ויקרא פרק א פסוק ד' ד"ה ונרצה לו וכו' הא אינו מרצה אלא על עשה ועל לא לאו שניתק לעשה.

4) מדרש רבה פרשת צו, פרשה ז' אות ג', אמר רבי שמעון בר יוחאי, לעולם אין העולה באה אלא על הרהור הלב.

5) רמב"ן ויקרא פרק כ"ב, פסוק י"ח, ד"ה לכל נדריהם ולכל נדבותם וכו', כי דרך הנודרים בצרתם לומר אם יהיה אלקים עמדי בזה, עלי לעשות עולה או זבח וכו', או שיקריב אותם בנדבת החו.

6) רש"י פרק א' פסוק ב' ד"ה קרבנס, מלמד שהיא באה נדבת צבור, היא עולת קץ המזבח.

7) רמב"ן פרק א' פסוק ו', ד"ה והפשיט את העולה וכו', ואמר והפשיט ונתח, כי בבעל הקרבן ידבר כאשר אמר וסמך ושחט וכו' וכן רחיצת הקרבים כשרה בזה, ולכן אמר וקרבו וכרעיו ירחיבמים, דהיינו בעל הקרבן. העמק דבר פסוק ה' ד"ה ושחט, הוא בעצמו וכו', הרי דמצוה לשחוט בעצמו, והוא בכלל טרחה בעצמו בכל מהדאפשר. ורש"י פסחים דף ז' ע"ב ד"ה פסח וקדשים הבעלים נצטוו דכתיב וסמך ידו ושחט.

7*) רמב"ם הלכות באית מקדש פרק ה' הלכה י"ז וכל העובד והוא יושב חילל ועבודתו פסולה וכו' כל העוסק בעבודה צריך שיהי עומד על הרצפה ואם היה דבר חוצץ בינו ובין הקרקע וכו' פסולה.

8) תורת כהנים ויקרא פרק א' אל פתח אהל מועד, מטפלו ומביאו אל פתח אהל מועד. ופירוש פתח אהל מועד, פתח חצר אהל מועד כדאיתא בתורת כהנים המובא במלבי"ם ויקרא א' אות כ"ד, והעמיד אותם פתח אהל מועד, מפרש שהעמידו בשער קנור ע"כ. ובספר מבוא י הקדשים ח"א דף פ"ה שהביא משיטת רש"י ותמורה כ"ג ד"ה יאכלו, דיש איסור להכניס חולין לעזרה אפילו כשאינו עושה בהם עבודה. נדרים דף ט', אמרו על הלל הזקן שלא מעל אדם בעולתו כל ימיו. מבאיה כשהיא חולין לעזרה, ומקדישה. רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות, פרק ג' הלכה י"ד, וכיצד סומך, אם היה הקרבן קדשי קדשים מעמידו בצפון.

9) ברמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק א' הלכה ח', כל עולת בהמה אינה באה אלא מן הזכרים בלבד, והיא באה מן הכבשים ומן העזים ומן הבקר.

(בענין מסך פתח החצר, עיין בספר מעשה חושב דף 90, אות ט' שעמודי המסך היו באויר הפתח בין שאר העמודים, דהיינו שהמסך היה באותה השורה של שאר העמודים דמזרח. ולפי זה היו נכנסים להחצר כמו שנכנסים לאהל מועד עצמו. דהיינו שהיו מגביהים את הוילון כמו שעשו במקדש ליכנס להיכל. ולפי"ז יש לבאר שסביב לחצר היו קלעים, דהיינו שנסתם מכל צד, שקשרו בעמודים עד למטה. אבל לפני פתח החצר לא היו קלעים אלא וילון. ועיין רש"י שמות כ"ז פסוק י"ג וז"ל אותן חמישים אמה (במזרח החצר) לא היו סתומים כולם בקלעים לפי ששם הפתח וכו' ולשער החצר מסך עשרים אמה וילון.)

10) רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות, פרק ג' הלכה י"ג, וצריך הסומך לסמוך בכל כחו בשתי ידיו על ראש הבהמה. ושם הלכה י"ד, וכיצד סומך, אם היה הקרבן קודש קדשים מעמידו בצפון ופניו למערב, והסומך עומד במזרח ופניו למערב ומניח שתי ידיו בין שתי קרני ומתודה וכו'. ועל העולה מתודה עון עשה ועון לא תעשה שניתק לעשה. ועיין רש"י יומא ל"ו, ד"ה ופניו למערב ואחוריו למזרח. ובספר מבואי הקדשים דף פ"ו אות כ"א, כתב לשיטת רש"י והמאירי יש חילוק בין סמיכת כל הקרבנות לסמיכת פר יום הכפורים. רמב"ן ויקרא א' פסוק ד' ד"ה וסמך ידו, וז"ל: ובתורת כהנים וסמך אהרן את שתי ידיו, מלמד שהסמיכה בשתי ידים, בנין אב לכל הסמיכות שיהיו בשתי ידים.

11) רמב"ם הלכות תמידין ומוספין פרק א' הלכה י' והכל כמעשה העולה וכו' ולא היו כופתין את הטלה וכו' אלא אווזין ידיו ורגליו בידיהן. וכך היזנה עקידתו, ראשו לדרום, ופניו למערב. ושם בלחם משנה וז"ל וכתב המפרש שלא היו כופתין אותו ארבעה רגלים יחד אלא יד ורגל לחוד וכו'. משמע שלא היו עוקדין אותו כלל, אלא בידיהן אווזין אותו כדי שלא ישמט. ועיין תפארת ישראל תמיד פרק ד' ס"א דשאר קרבנות דינסכתמיה. ושם אות ב' (לדעת רש"י) שקשרו כל יד עם רגל של אחוריו כעקדת יצחק

12) רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ז' הלכה י"א, וצריך שתהיה מחשבתו בשעת שחיטת העולה לשם ששה דברים וכו' ע"ש. ורש"י בפרק א' פסוק ט' הביא רק ג' מהם.

13) ברמב"ם פרק ד' ממעשה הקרבנות הלכה ח' ושוחט שנים או רוב שנים כדי שיתקבל הדם כולו בכלי. חומר בקודש לבעל תפארת ישראל פרק ו' אות ב', והשוחט שוחט בטכין כלי שרת וכו' ואז המקבל הדם מושיט המזרק תחת הצואר הנשחט ואוחז הסימנים והוורדין ומפנן לתוך אויר המזרק ומתכוון לקבל כל הדם. רמב"ם הלכות ביאת מקדש פרק ח' הלכה י"ח, ואין עבודה אלא בימין. רש"י זבחים דף כ"ה ע"א ד"ה צריך וכו' והאי תוך לאו דוקא דהא לא אפשר אלא אוירו של תוך הכלי

14) רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק ה' הלכה י"ד ובצד מקום השלחנות מקום הטבעות עשרים וארבע אמה, ושם שוחטין את הקדשים.

15) רמב"ם הלכות פסולי המוקדשים פרק א' הלכות כ"ב וכ"ג, קבלת הדם והולכתו למזבח וכו' אינה כשורה אלא בכהן וכו' כהן שקיבל את הדם ועמד במקומו וזרקו למזבח נפטל הזבח.

16) רמב"ם מעשה הקרבנות פרק ה' הלכה ו', העולה וכו' וכיצד הוא עושה, כשלקח הכהן הדם במזרק זורק ממנו במזרק שתי זריקות על שתי זוויות המזבח באלכסון וכו' על קרן מזרחית צפונית ועל קרן מערבית דרומית

ומתכוין כשיזרוק הדם על הקרן שיהיה הדם מקיף על הזוויות וכו' ושירי הדם נשפכין על גג היסוד הדרומי. ועיין שם בכ"מ בשם רש"י אם נשאר בכלי כלום.

17) רמב"ם שם פרק ו' הלכה ה'. ומפשיט עד שהוא מגיע לחזה. הגיע לחזה, חתך את הראש ברמב"ם שם פרק ה' הלכה ל"ט, כל עורות קדשי הקדשים לכהנים. וביומא דף כ"ה ע"ב רש"י ד"ה דרך הפשטו, מצד הרגלים לצד הראש.

18) מסכת מדות פרק ג' משנה ה' המטבחים היה לצפוני של מזבח, ועליו שמונה עמודים ננסיין וכו' שבהן תולין ומפשיטין על שולחנות וכו'. רמב"ם שם פרק ו' הלכה ה' ותולה בו ומפשיט. ואם היה שור מפשיטו בלא תליה.

19) רמב"ם שם, כיצד מנתחין את העולה וכו', חתך את הראש ונתנו לכהן וחתך את הכרעים ונתנו לאחר וכו'. (עד הלכה ט') וכסדר הזה מפשיטין ומנתחין עולת בהמה. ואלו הן הנתחין האמורין בתורה ונתח אותה לנתחיה.

20) רמב"ם שם הלכה ה', ונטל את הפדר ונתנו על הראש מלמעלן על בית השחיטה. פירוש הראש תמיד דף ל"א ע"א ד"ה ונתנו על בית השחיטה מלמעלה לכסות לכלוך דם בית השחיטה.

21) רמב"ם שם הלכה ד'. כשמתח אברי העולה מוליכין את כל הנתחין לכבש ומולחין אותן שם, ואחר כך מעלין הראשון בראש וברגל וכו' השני בשני ידים וכו' השלישי וכו'.

22) רש"י יומא דף כ"ז ע"ב ד"ה הוי אומר זה טלה, תמיד של שחר הזקקן הכתוב בו למערכת עצים חדשה בכל בקר ואש על המזבח תוקד בו וכו' 7 אבל שאר קרבנות לא הזקקו לחידוש מערכה והנך עצים ואש דכתיבי בבן בקר לא לאצרוכי סידרי עצמו, אלא משום דעדיין לא נאמרה פרשת סידור המערכה הכתובה בצו את אהרן, וכאן התחיל לדבר בצרכי עולה והוצרך לומר האך תיתן, כתב לך כאן ונתנו אש וערכו עצים דאסידור מערכה דשחרית קאי.

23) רמב"ם שם פרק ו' הלכה ד'. וזרק כל האברים על האש שטאמר הבשר והדם, כשם שהדם בזריקה כך כל הבשר בזריקה, ואחר שזורקן חוזר ועורך אותם על האש שטאמר וערך הכהן אותם. משנה למלך הלכות תמידין ומוספין פרק ו' הלכה א', ומ"ש רבינו פרק ו' מהלכות מעשה הקרבנות דין ד' ואחר שזורקן חוזר ועורך אותם על האש, התם הוא לאחר גמר זריקה שיש אברים שלא נפלו על האש בזריקתם ומשום הכי חוזר ועורך אותם.

24) רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ו' הלכה ד', ומסיר גיד הנשה בראש המזבח, ומשליכו על הדשן שבאמצע המזבח.

25) רמב"ן פרק א' פסוק ו' ד"ה והפשיט ונתח ונתנו בני אהרן אש וכו' וכן מה שאמר וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים את הראש ואת הפדר על העצים אשר על האש, ואחרי כן והקרב והכרעים ירחף במים, אין הצואה שיעשה סדר הזה. כי העריכה היא הקטורת הנתחים שצוה למטה והקטיר הכהן את הכל וכו'. אבל תחלה ינתח וירחף ואחרי כן יעלה הכל על האש ויקטיר וכו'. ואמר שיפשיט וינתח להעריך אותם על האש אחרי רחיצת הקרב והכרעים ואז יקטיר הכל באחת, וזהו שאמר את הכל.

26) רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ב' הלכה א', היין והסולת שמביאין עם הקרבן הן הנקראין נסכים, והסולת לבדה נקראת מנחת נסכים. ומנחת נסכים וכו' טעונה מלח, וכולה נשרפת על מזבח החיצון, והיין יתנסך על המזבח, ואין נותנין אותו על האש, אלא מגביה ידו ויוצק על היסוד, והוא יורד לשיתין. ובכסף משנה שם, ורבינו סובר שמאחר שלא הוזכרו בתלמוד ספלים, אלא בניסוך דחג, משמע שלא היו הספלים משמשים אלא לאותו ניסוך בלבד. ועיין בראב"ד שם. אמנם בהלכות תמידין ומוספין פרק ו' הלכה ו' וז' משמע דהיין מתנסך לספל שעל המזבח בכל יום.

27) רמב"ם שם הלכה ד', כמה היא שיעור הנסכים, נכסי כבש או כבשה עשרון סולת כלול בשמן ברביעית. ההין שמן ויין לנסך רביעית ההין, וכן נכסי העז וכו', אבל נכסי איל הן שני עשרונים סולת כלול בשלישית ההין שמן, ויין לנסך שלישית ההין, ונכסי הפר או העגל בין זכרים בין נקבות שלשה עשרונים סולת כלול בחצי שמן, ויין לנסך חצי ההין.

28) קדושין דף ל"ז ע"א דתניא כל מקום שנאמר בו מושב אינו אלא לאחר ירושה וישיבה דברי רבי ישמעאל וכו' רבי ישמעאל אהיכא קאן, אנסכים.

29) רמב"ם מעשה הקרבנות פרק ד' הלכה ב', כל שקרב מתיריו ביום מעלין אותו על המזבח כל הלילה, כיצד זבחים שנוק דמם ביום מקטירין אימוריהן בלילה עד שיעלה עמוד השחר וכו', וכדי להרחיק מן הפשיעה אמרו חכמים שאין מקטירין האימורין ואיברי העולה אלא עד חצות הלילה. רש"י ברכות דף ב' ע"א, ד"ה והקטר חלבים דקתני הכא לא אמרו בו חכמים עד חצות כלל וכו', והכי נמי תנן בפרק שני דמגילה כל הלילה כשר לקצירת העומר ולקטר חלבים ואמורים.

30) תורת כהנים ויקרא פרק ו' פסוק ג', והרים את הדשן אשר תאכל האש יכול עצים ת"ל עולה, אי עולה יכול אברי עולה ת"ל אשר תאכל האש, הא כיצד חותה מן המאוכלות הפנימית וירד.

31) רמב"ן בספר המצות שרש ל"ב, לימוד בפרשת צו את אהרן כחטאת כאשר ענין אכילתם ובעולה הרמת הדשן וכיצא בו תוספות השלמת המצוה הראשונה שלימד בפרשת ויקרא חזרתו ומעשיהו.

32) רש"י ויקרא פרק ו' פסוק ד' ד"ה והוציא את הדשן וכו' ואין זה חובה בכל יום אבל התרומה חובה בכל יום.

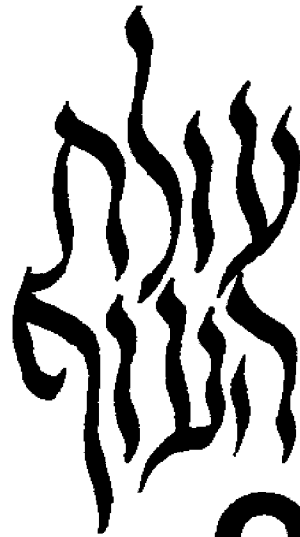
33) רמב"ם הלכות תמידין ומוספין פרק ב' הלכה ב' בבקר עורכין עצים ועושים בראש המזבח מערכה גדולה של אש וכו' וכן מצוה לעלות בשני גזירים של עץ עם תמיד של שחר יתר על עצי המערכה וכו' וכן מוסיפים שני גזירים עם תמיד של בין הערביים שנאמר "וערכו העצים על האש". ושם הלכות אסורי מזבח פרק שביעי הלכה ג', והגזירין שעשה משה אמה ארכן ואמה רחבן ועביין כמחק גדיש של סאה, וכמותו עושין לדורות. ועיין יומא דף כ"ז ע"ב תניא רשב"י אומר מנין לתמיד של בין הערביים שטעון שני גזירי עצים בשני כהנים שנאמר "וערכו עצים על האש". אם אינו ענין לתמיד של שחר וכו'.

34) רמב"ם הלכות תמידין ומוספין פרק ו' הלכות ה' ו' ז', ואחר החביתין מעלין את היין לניסוך, ובשעת הניסוך אומרים הלויים בשיר ומכין המשוררין במיני ניגון שבמקדש ותוקעין תשע תקעות על פרקי השיר, כשהיו נותנין היין

למנסך, היו שני כהנים עומדין על שלחן החלבים ושתי חצוצרות בידן, והסגן עומד על קרן המזבח והסודרין בידו תקעו והריעו ותקעו, ובאו ועמדו אצל זה הממונה על הצלצל, אחד מימינו ואחד משמאלו, שחה המנסך לנסך מניף הסגן בסודרין, הקיש זה בצלצל ותקעו אלו בחצוצרות ודברו הלויים בשיר, הגיעו לפרק תקעו והשתחוו כל העם שבעזרה, על כל פרק תקיעה ועל כל תקיעה השתחויה. וכל התקיעות שעל התמיד תשע. ועיין בתפארת ישראל תמיד פרק ז' אות מ"א. רמב"ם הלכות כלי המקדש פרק ג' הלכה ג' ואחרים היו עומדים שם מנגנין בכלי שיר ישראלים מיוחדים וכו'.

35 רמב"ם הלכות כלי המקדש פרק ג' הלכה ה', בימי המועדות כולם ובראשי חדשים היו הכהנים תוקעים בחצוצרות בשעת הקרבן והלויים אומרים שירה שנאמר וביום שמחתכם ובמעדיכם ובראשי חדשיכם ותקעתם בחצוצרות, החצוצרות נעשה מין עשת של כסף. ובדרך חכמה שם בימי במועדות והוא הדין לכל קרבן ציבור הקבוע לו זמן כגון תמידין ומוספים טענין שירה וחצוצרות וסמך על מה שכתוב בפרק ב' מתו"מ הלכה ו', בשעת הקרבן היינו בשעת הניסוך. ושם בציון ההלכה אות מ"ג חזון איש ערכין ס' ל' ודלא כהחינוך מצוה שפ"ד.

PART TWO

**THE
OLAH
BIRD**

עולת העוף

INTRODUCTION

A person can be required to bring an עולה of a bird. Also, a bird may be brought as a נדבה. Only individuals can bring an עולת העוף, not the ציבור.¹ Often one who could not offer an animal (and its accompanying flour, oil, and wine) brought a bird instead. This modest offering was accepted by השם the same as an expensive animal offering; The intent is important, not the size of the קרבן.²

Only two species of birds could be brought as a קרבן, young יונים (referred to by the Torah as בני יונה) or grown תורים.³ A בני יונה can be brought until the age when the neck feathers begin to change from pale yellow to goldish red. תורים may be brought only after their neck feathers have finished changing color.⁵

It is often difficult to translate accurately the names of the animals and birds mentioned in the Torah. תורים and בני יונה are often translated as pigeons and doves (or turtle doves.) This may be the correct translation. However, this color change may not describe the common species of pigeons and doves.

The עולה bird differed from the עולה animal in several ways. סמיכה does not apply to a bird.⁶

An animal was skinned before being burnt on the מזבח while the bird was put on the מזבח with its skin and feathers.⁷

The blood of a bird was squeezed directly on the wall⁸ in contrast to an animal blood which was received in a vessel thrown on the מזבח wall.⁹

All parts of the עולה animal (except for the skin and

the sciatic nerve) were burnt on the מזבח, while the digestive system of the bird was removed and discarded.¹¹

All offerings of birds were slaughtered by מליקה rather than by שחיטה. The שחיטה of an animal is cutting the esophagus (food pipe) and trachea (wind pipe). This is done from the front of the neck with a sharp blade . שחיטה of a bird that is not for a קרבן is achieved by cutting *either* the esophagus *or* the trachea from the front.¹² מליקה is cutting through the back of the neck spinal cord and esophagus or trachea with sharp thumbnail.¹³ The מליקה could be done only by a כהן whereas שחיטה could be done even by a ישראל.¹

והקריב מן התורים או מן בני היונה

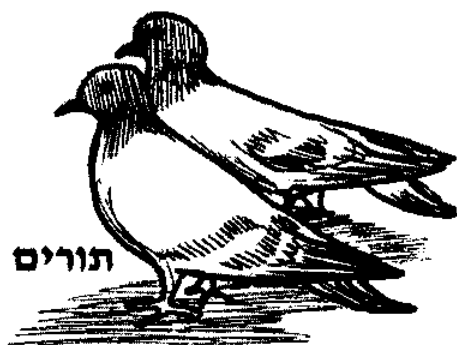
ויקרא אי פסוק י"ד

בני יונה or תורים

The owner gave the bird to the כהן. The only birds that can be קרבן are תורים or בני יונה.¹⁵

בני יונה

תורים

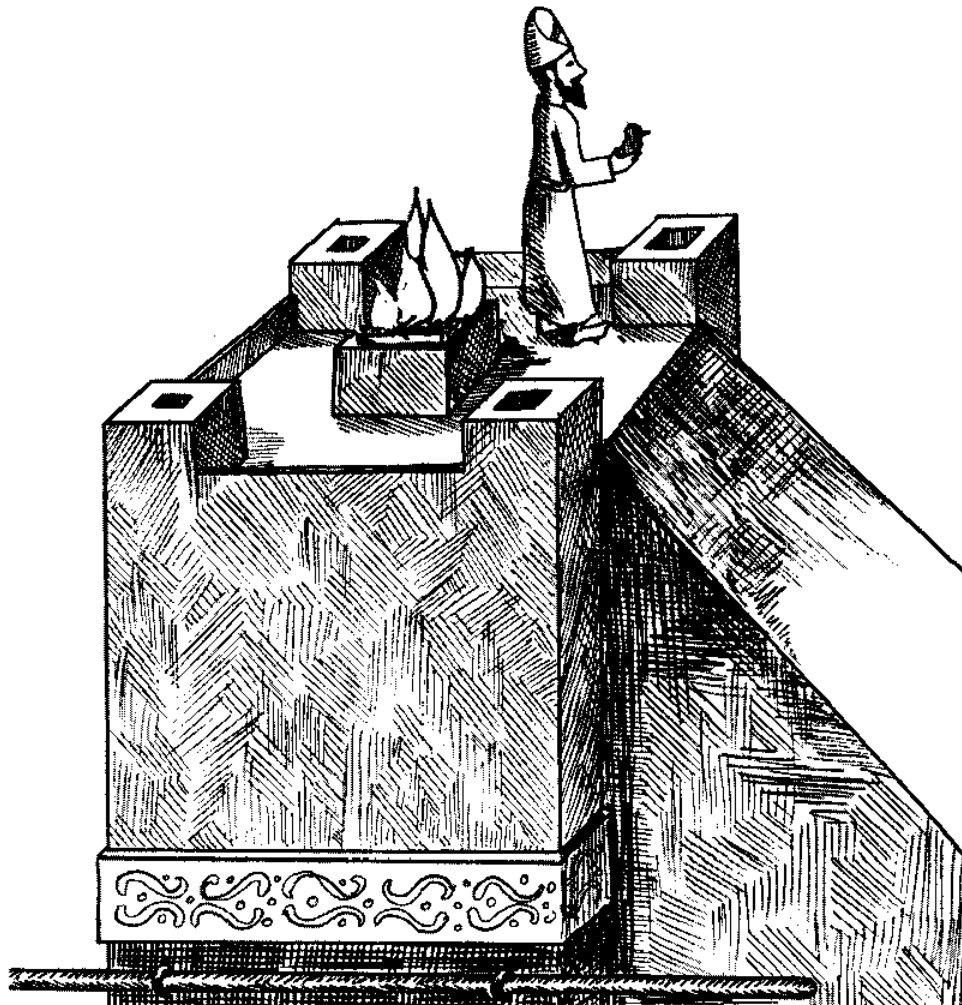
Comment : In the המקדש there were containers into which one could put money for an עולה to be brought on his behalf.¹⁶

והקריבו הכהן אל המזבח

ויקרא א' פסוק ט"ז

מקום הקרבה קרבן The Place of the

The כהן brought the bird to the southeast corner of the top of the מזבח.¹⁷

Comment: In the בית המקדש there was a ledge (סובב) that encircled the מזבח. According to some מפרשים the כהן stood on the ledge when he did this עבודה.¹⁸ In the משכן there was no ledge.

ומלק את ראשו

ויקראו אי' פסוק ט"ו

Piercing the back of the birds's neck- מליקה

The כהן held the bird facing the back of his hand. Its wings and legs were held between his fingers. Its head was stretched over the top of his hand and held against the inside of his fingers, so that the back of the neck was exposed.¹⁹

Some ראשונים say that the כהן holds the bird in his right hand, which is the same hand with which he does the מליקה.^{22*}

Others say that the bird can be held in the left hand.^{22**}

This illustration follows the opinion that the bird is held on the inside of the right hand.

This illustration follows the opinion that the bird is held on the outside of the left hand.

Using his right thumbnail, the כהן performed the מליקה by piercing the back of the birds's neck and cutting through the spinal cord , neckbone, esophagus, (food pipe) and trachea (wind pipe), and the surrounding flesh.²⁰

Comment: An additional מצוה of הבדלה separating the head from the body applied to an עולת העוף. Although the מצוה of הבדלה is not stated explicitly, it is derived from פסוקים.²¹ The כהן accomplishes הבדלה at the same time of the מליקה by cutting both the esophagus and the trachea according to רש"י, and the entire neck according to the רמב"ם.²²

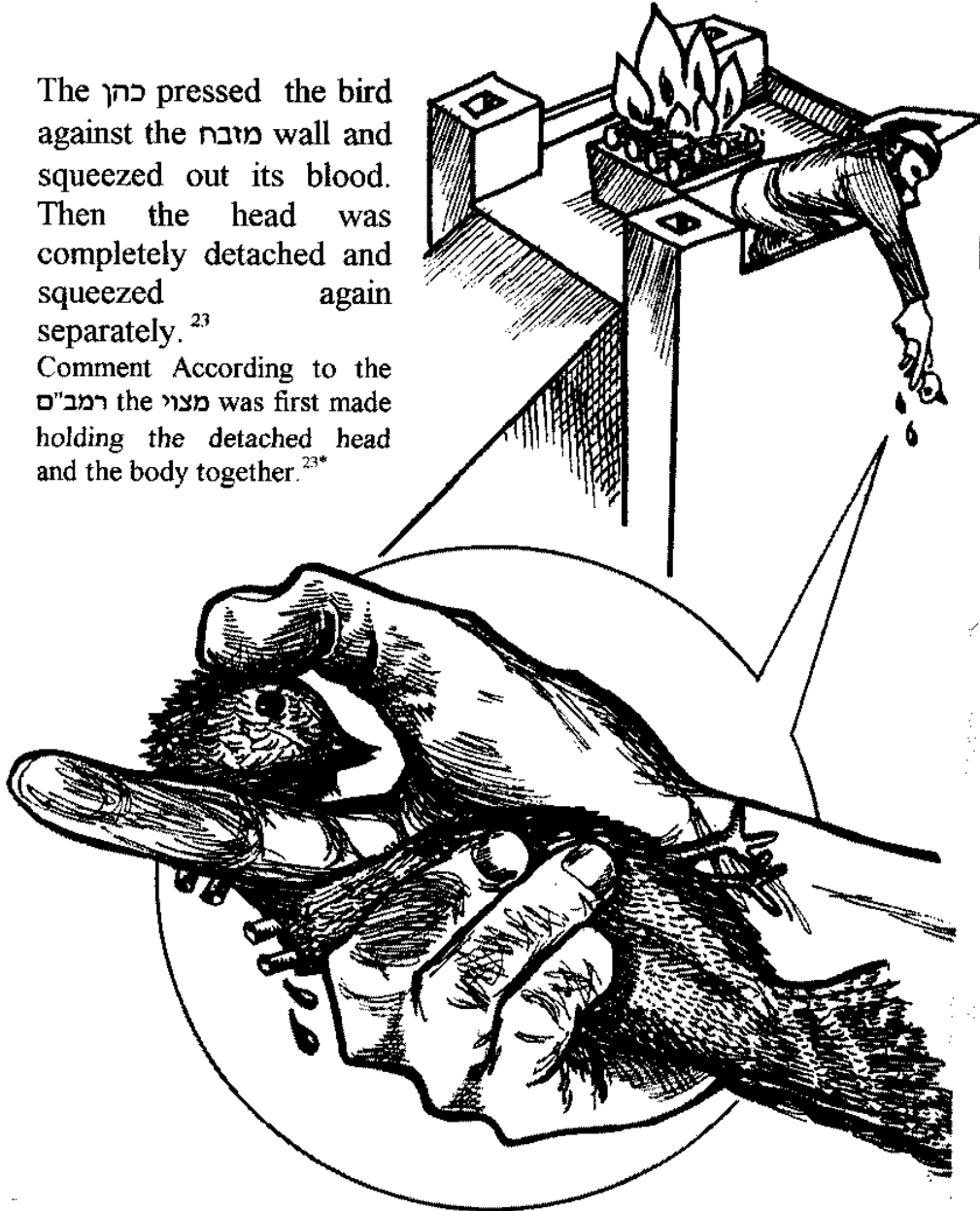
ונמצה דמו על קיר המזבח

ויקרא אי פסוק ט"ו

Squeezing out the blood מצוי

The כהן pressed the bird against the מזבח wall and squeezed out its blood. Then the head was completely detached and squeezed again separately.²³

Comment According to the רמב"ם the מצוי was first made holding the detached head and the body together.^{23*}

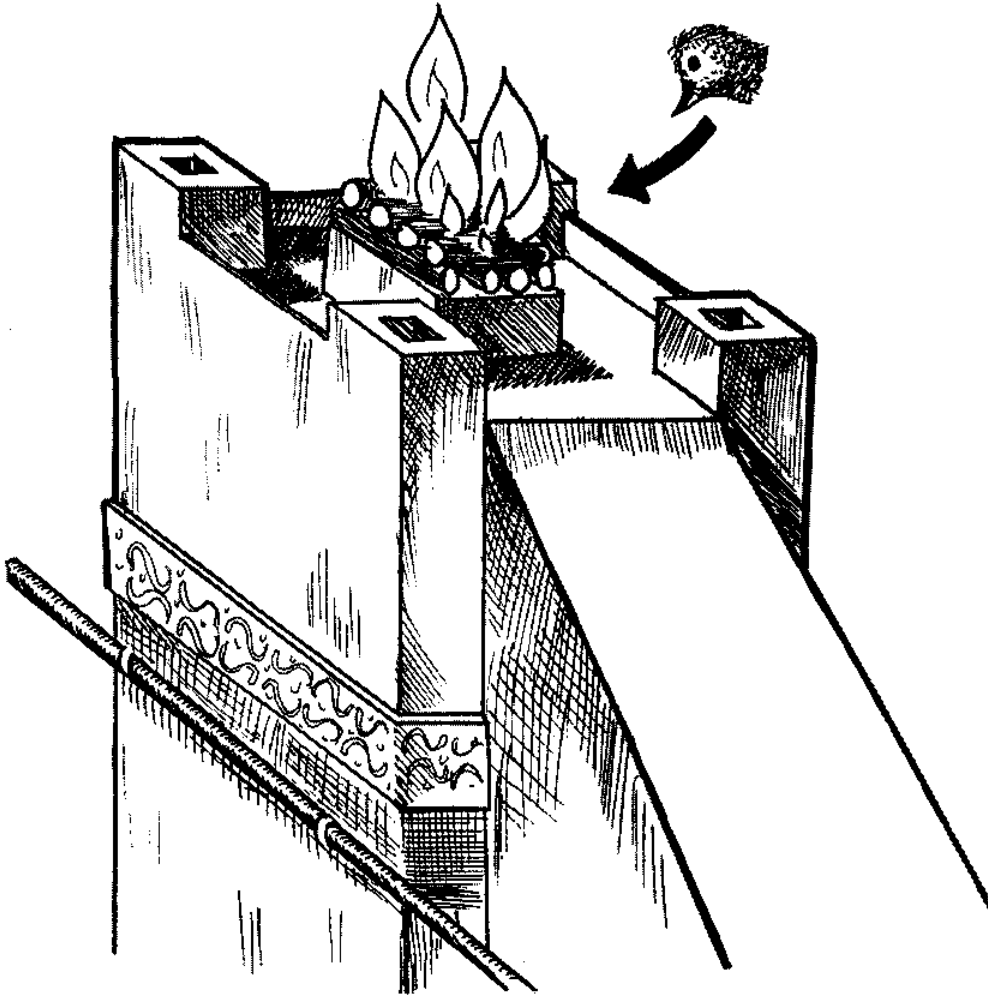

והקטיר המזבחה

ויקרא אי פסוק ט"ז

Burning the Head הקטרת הראש

The head was salted separately and burnt on the מזבח.²⁴

והסיר את מראתו בנוצתה

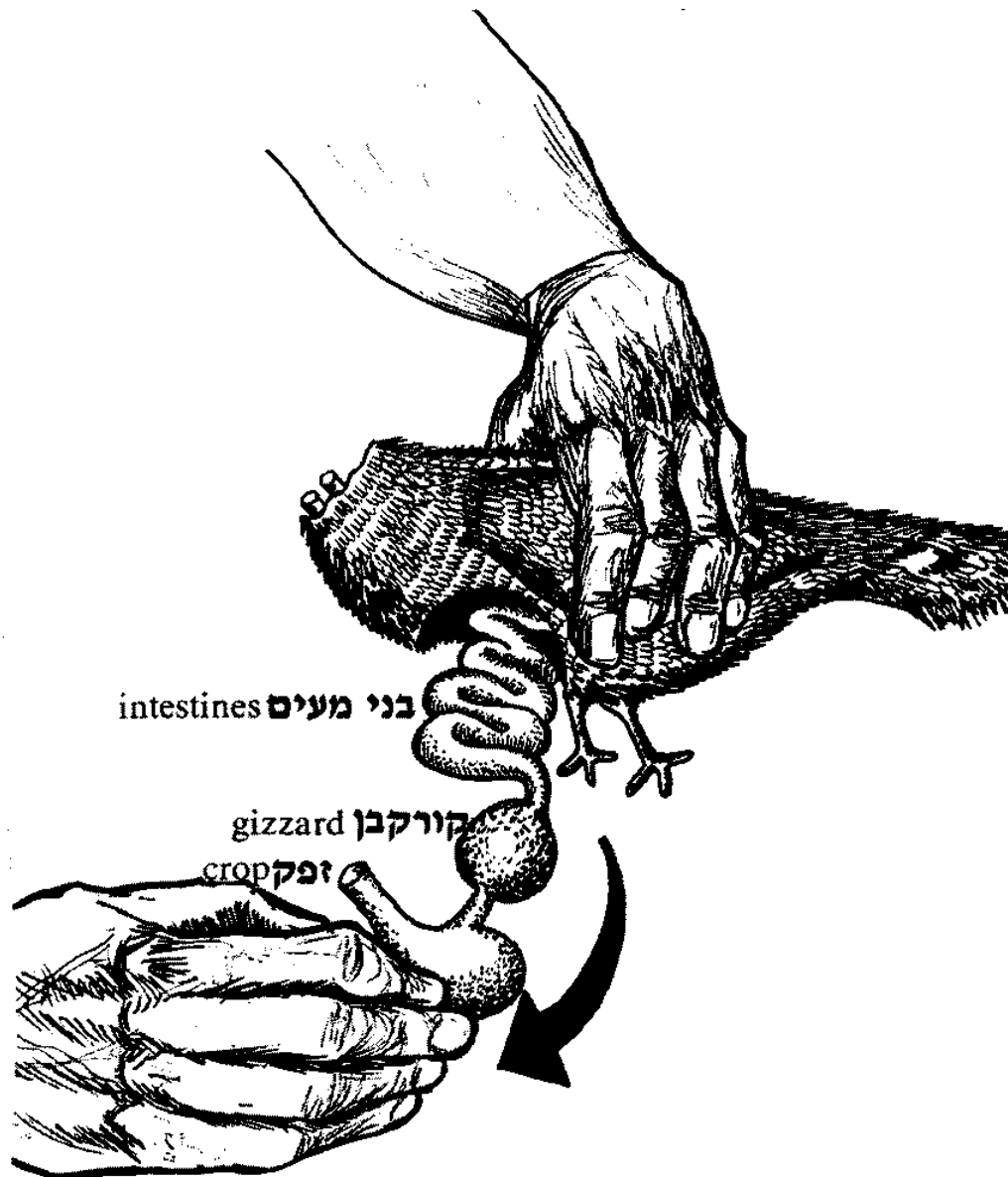
ויקרא א' פסוק ט"ז

Removing the crop הסרת מוראה

The כהן cut the skin and flesh above the bird's crop. (The crop is an internal food pouch between the throat and stomach.) Along with the crop he removed the skin and feathers above the crop , and the gizzard (stomach) and intestines which were attached to the crop.²

Along with the crop he removed the skin and feathers above the crop , and the gizzard (stomach) and intestines which were attached to the crop.²⁵

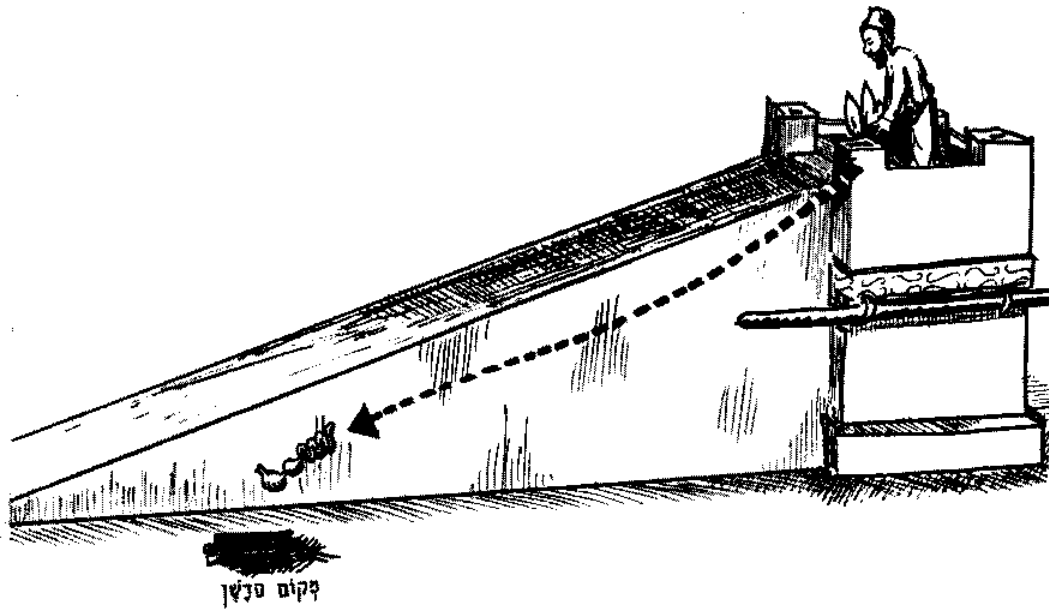

והשליך אתה אצל המזבח קדמה

ויקרא א' פסוק ט"ז

Throwing השלכה

He threw the parts that he removed to the מקום הדשן, the place designated for the deposit of ashes at the east side of the כבש. The מקום הדשן was approximately 20 אמות (or forty feet) away.²⁶

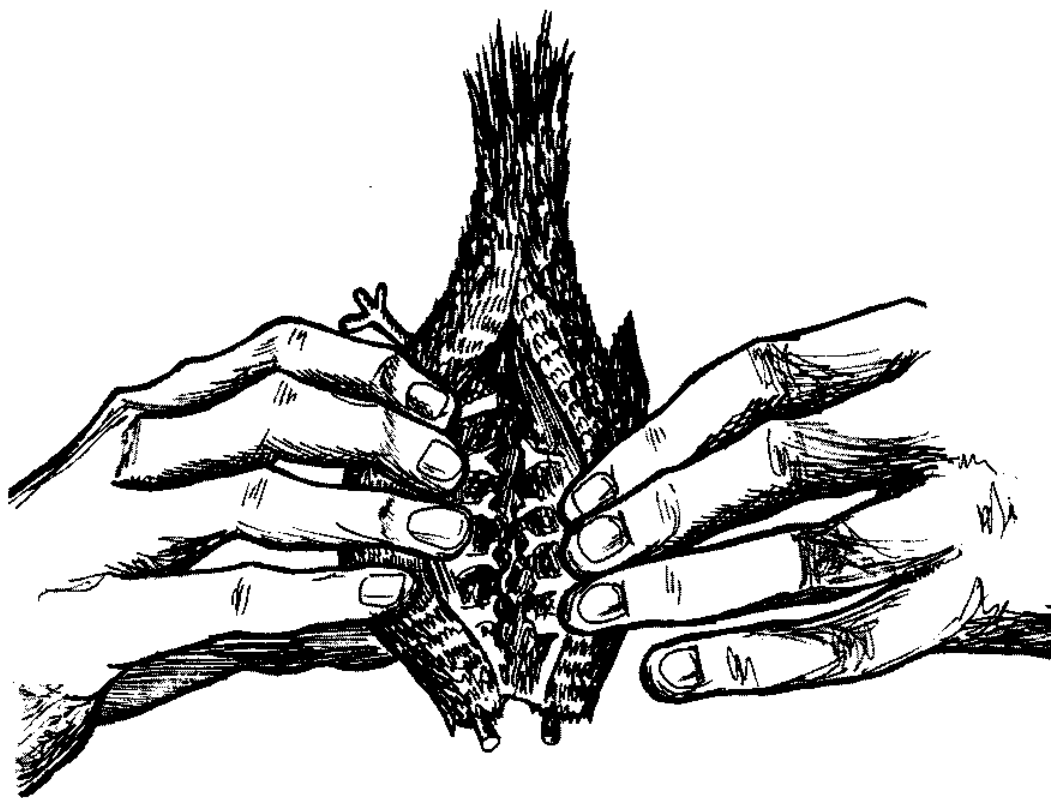

וּשְׁסַע אֶתוֹ בְּכַנְפָיו לֹא יַבְדִּיל

וַיִּקְרָא אֵל פְּסוּק י"ז

Splitting שסוי

He split the bird's body from the back, not separating it at the front.²⁷

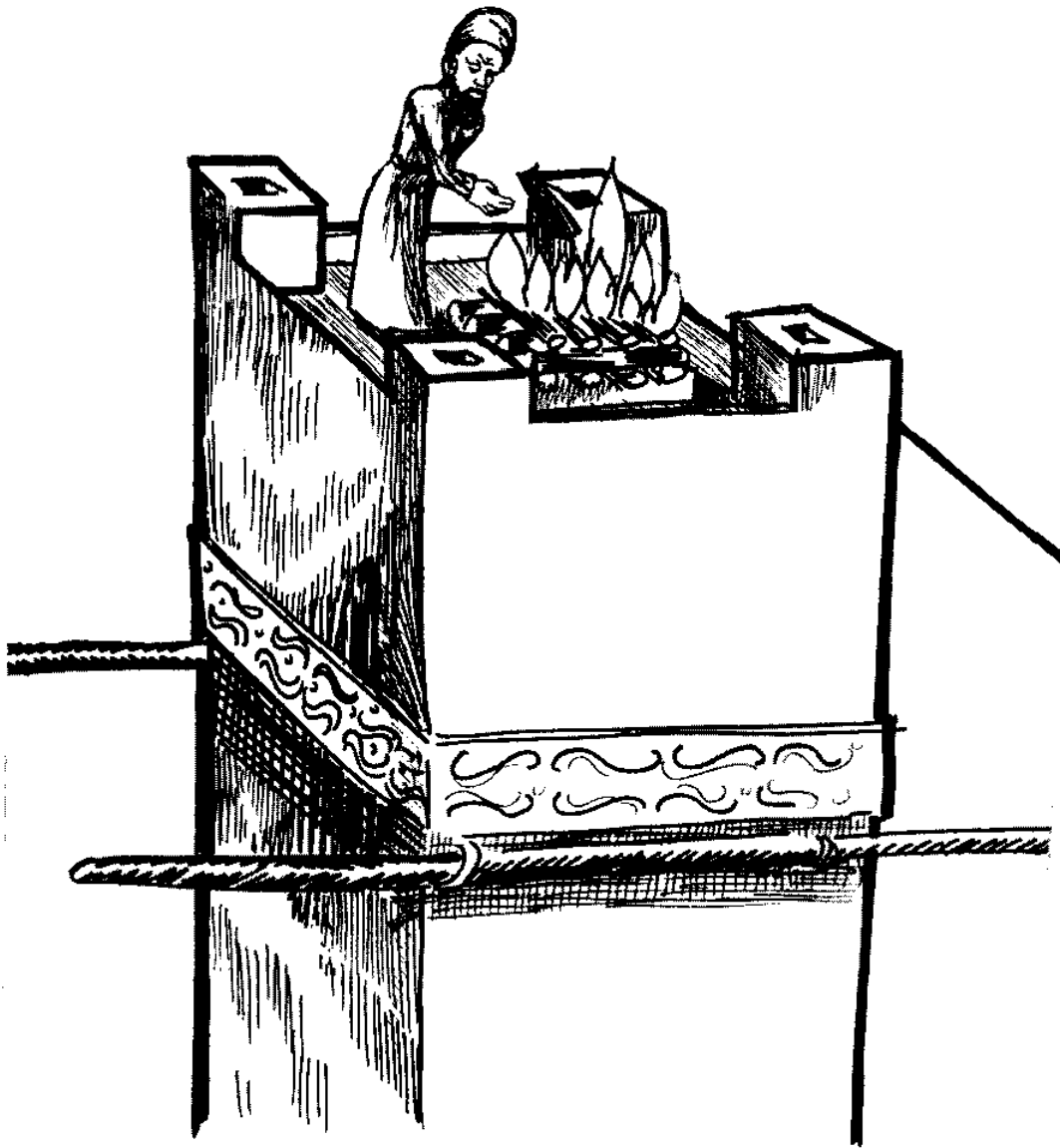

והקטיר אתו הכהן המזבחה

ויקרא אי פסוק י"ז

הקטרת הגוף Burning the body

מזבח. ²⁸ The body was salted and burnt on the

Appendix

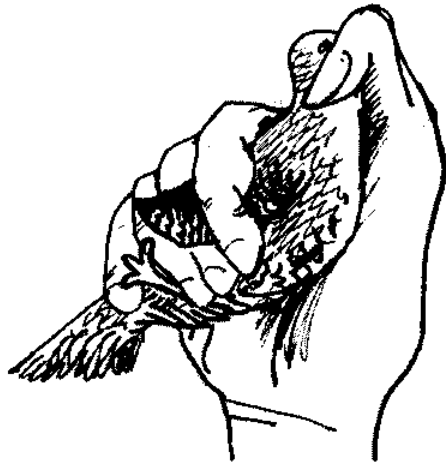
The Definition of נוצה

בנוצתה כהן removed the crop ט"ז on רש"י says that the מוצה before he put the bird on the מוצה. רש"י cites two alternative meanings for the word נוצה.

אבא יוסי בן חנן says the intestines which are attached to the crop. The חכמים say that it is the feathers and skin that lie above the crop. According to the מורחי the חכמים agree that the כהן removed the stomach and intestines. These parts are not mentioned separately in the פסוק, but they are included with the crop.²⁹

The method of מליקה

An other method mentioned in the *Gemora*, the bird was held inside the *kohain's* palm with the wings between his first and second fingers and the legs between his fourth and fifth. The front of the neck rested against the bottom outer portion of his right thumb and he performed the *melika* with the nail of the same thumb.

עולת העוף

1. רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק א' הלכה ד', ואין הצבור מקריבין אשם לעולם ולא עוף.
2. מנחות פרק י"ג משנה י"א, נאמר בעולת הבהמה אשה ריח ניחוח ובעולת העוף אשה ריח ניחוח וכו' ללמד שאחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוון אדם את דעתו לשמים. הובא ברש"י פרק א' פסוק י"ז ד"ה לא יבדיל.
3. רמב"ם פרק א' ממעשה הקרבנות הלכה א' , כל הקרבנות של מיני נפש חיה הן באין מה' מינין בלבד וכו' מן התורים ומן בני היונה. [ועיין במהר"ם חולין דף כ"ב ע"ב ד"ה בגמרא שתורים ובני יונה שני מינים הם].
4. רמב"ם הלכות איסורי מזבח פרק ג' הלכה ב', תורים קטנים פסולין, ובני יונה גדולים פסולין שנאמר מן התורים או מן בני היונה תחלת הציחוב בזה ובזה פסול. ושם במהר"י קורקוס ולמדו כן משום דאשכחן דקפיד קרא בכל דוכתא גבי יונים למכתב בני , וגבי תורים לא כתב בשום דוכתא בני, ופירוש תחלת הציחוב כשמתחילין להביא נוצה יפה צהובה סביב הצואר.
5. רמב"ם שם והתורים כשרים משיהיבו , ובכסף משנה שם בשם רש"י שיהו כנפי גופם גדולים ואדומים ומוזהיבים כזהב.
6. רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ג' הלכה ז', העוף אינו טעון סמיכה. רש"י פרק א' פסוק ד' העולה פרט לעולת העוף.
7. רש"י פרק א' פסוק י"ז, בכנפיו, עם כנפיו אינו צריך למרוט כנפי נוצתו. בכנפיו, נוצה ממש.
8. רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ו' הלכה כ' וממצה דם הראש ודם הגוף על קיר המזבח. ובמהר"י קורקוס שם - ודוחק בית המליקה במזבח כדי שיתמצה הדם על הקיר דכתיב ונמצה דמו על קיר המזבח.
9. רמב"ם שם פרק ה' הלכה ו' , העולה והאשם והשלמים בין של יחיד בין של צבור , זריקת דם שלשתן על גבי המזבח שווה לעולם . וכיצד הוא עושה, כשלוקח הכהן הדם במזרק זורק ממנו במזרק שתי זריקות על שתי זויות המזבח באלכסון.
11. רמב"ם שם הלכה כ"א ובא לו לגוף והסיר את המוראה והעור שעליה בידו עם הנוצה ואת בני המעיים היצאין עמה , והשליכן לבית הדשן.
12. רמב"ם הלכות שחיטה וצריך השוחט שישחט באמצע הצואר וכו' וכמה הוא שיעור השחיטה שני הסימונין שהן הקנה והושט וכו' ואם שחט רוב אחד מהן בעוף ורוב השנים בבהמה ובחל שחיטתו כשרה.
13. רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ו' הלכה כ"ג - כיצד מולקין קוצץ ויורד בצפורן ממול העורף וכו' וחוזן שדרה ומפרקת בלא רוב בשר וכו' וצריך לחתוך שני הסימונים שהן הקנה והושט וכו'. ואם שחט רוב אחד מהם בעוף ורוב השנים בבהמה ובחל שחיטתו כשרה.

14. רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק ט' הלכה ו' שחיטת הקדשים כשרה בזרים, אפילו קדשי קדשים. ספרא על הפסוק והקריבו הכהן אל המזבח, מה ת"ל הכהן ומלק, מלמד שלא תחא מליקה אלא בכהן. ובזבחים דף ס"ה ע"א מה ת"ל הכהן, לקבע לו כהן וכו' אמר רבי עקיבא וכי תעלה על דעתך שזר קרב למזבח וכו'.

15. רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק א' הלכה א' כל הקרבנות של מיני נפש חיה באין מחמשה מינין בלבד מן הבקר ומן הכשבים ומן העזים ומן התורים ומן בני היונה.

16. רמב"ם הלכות שקלים פרק ב' הלכה ב' ובמקדש היה לפנייהם תמים, שלש עשרה תיבות וכו' שלישית לכל מי שיש עליו קרבן שתי תורים או שני בני יונה, אחד עולה ואחד חטאת, משליך דמיהן לתיבה זו. רביעית לכל מי שיש עליו עולת העוף בלבד משליך דמיה לתיבה זו.

17. רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פ"ו הלכה כ', עולת העוף כיצד היתה נעשית עולה לכבש, ופונה לסובב, ובא לו לקרן דרומית מזרחית, והיה מולק שם וכו'.

18. רש"י זבחים דף ס"ד ע"א ד"ה צבר את הגחלים וכו', שכשהיא נעשית במזרח עומד בסובב לפי שיש כבש קטן במזרח לפנות הימנו לסובב. רמב"ם שם. חומר בקודש ט' ו' אות ז' כתב רבינו תוספות י"ט בזבחים פ"ו מ"ג דטובב שהזכיר רש"י רוב שם בעולת העוף, היינו מקום דריסת רגלי הכהנים בראש המזבח שגם כן נקרא סובב וכו', אמנם מסתימת לשון הרמב"ם משמע לכאורה דלסובב ממש עלה וכו'. ועיין מש"כ בתפארת ישראל זבחים פ"ו סימן כ"ח.

19. רמב"ם פרק ז' ממעשה הקרבנות הלכה ח', אחז שתי רגליה בין שתי אצבעותיו ושני גפיה בין שני אצבעותיו, ומזתח צוארה על רחב שני אצבעותיו ומולק.

20. רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ו' הלכה כ"ג, כיצד מולקין קוצץ ויורד בצפורן ממול עורף וכו' וחותר שדרה ומפרקת בלא רוב בשר וכו' וצריך לחתוך שני הסימנין בעולה כשהוא יורד. ובלחם משנה שם ד"ה בלא רוב בשר, בסוף פרק קדשי קדשים משמע שאחר שיחתוך סימן אחד בחטאת העוף ושתיים בעולה יחתוך רוב הבשר ואיכא מ"ד התם דרוב בשר מעכב ולכולי עלמא אמרינן דלסתחילה צריך שיחתוך רוב בשר.

21. חולין דף כ"א ע"ב ת"ל ומלק והקטיר, מה הקטרה הראש בעצמו והגוף בעצמו, אף מליקה הראש בעצמו והגוף בעצמו.

22. רש"י חולין דף כ"א ע"ב ד"ה אף מליקת עולת העוף הראש בעצמו וכו', והיינו שנים ואפילו מחובר בעור הבדלה חשיבא וכו'. לחם משנה הלכות עבודת הקרבנות פרק ז' הלכה ו', משמע דרבינו ז"ל פליג על דברי רש"י ז"ל וכו' וכשכתב עד שיחתוך הסימנין או רוב אחד מהם וכו' משמע דאע"ג דשוחט שני הסימנין לא הוי הבדלה. ובלקוטי הלכות זבחים דף מ' מדפי הלקוטי הלכות בזבח תודה ד"ה והבדיל, לפרש"י מקרי הבדלה ע"י שמולק שני הסימנים ואין צריך להבדיל לגמרי הראש מן הגוף. ומה דאמר לקמן בברייתא מה הקטרה וכו' אף מליקה הראש לעצמו והגוף לעצמו, כיון דמלק שני הסימנים מקרי הראש לעצמו וכו', ולהרמב"ם הבדלה מקרי כשהבדיל לגמרי הראש מן הגוף וכו'.

22*. רבינו פרץ הובא במלאכת שלמה זבחים פרק ר' משנה ד"ה ומה שכתב ר"ע ז"ל ובאותו גודל עצמו מולק כי כל עבודה הייתה נעשית בימין. ובשיטה מקובצת בשם תוספות בזבחים ס"ד ע"ב אות י"ד ובאותו גודל עצמו מולק כי כל העבודות נעשים בימין. ולכן הייתה עבודת הקשה, וכן מצאנו באחרונים. ובספר מקדש דוד סימן כ"ח ס"ק ד' שהקשה למה אינו יכול לאחוז בשמאל, ותיירץ דכל היכא דבעי לאחוז בשעת עבודה בעי ימין ועיין בספר מנחת אברהם חלק ב' דף רע"ד, ובספר מדת הקודש ס' י"ב, וכן דעת השואל בספר שאלות ותשובות מאיר נתיבים ס' י"ב והנה (הרמב"ם) בחבורו לא הזכיר ידו השמאלית, ומרגלא בפומייהו דרבנן דהאחיה והמליקה, הכל בידו הימנית, ולכן הוא מהעבודות הקשות שבמקדש. בשלחן ערוך העתיד סימן ע"ז ס"ק י"ב, כיצד אחוז העוף וכו'. וכל מעשיו הוא ביד ימינו ע"כ. ושם סימן ע"ז ס"ק י"א כתב שאין נפקא מינה בין עולה לחטאת בדין מליקה.

22**. בפרוש המשנה להרמב"ם זבחים פרק ר' משנה ד' וסדר מליקת חטאת העוף הוא שיאחז שתי רגליו בשתי אצבעותיו מידו השמאלית, ע"כ. וכ"כ הרע"ב, וכן הוא בתפ"י, וכן מציינו באחרונים בשו"ת מאיר נתיבים ס' י"ב תשובה וכו' במה שאחז העוף בידו השמאלית זוהי מצותה, ואינה אלא מעשה איצטבא בעלמא וכו' דאליבא דרב דמותח על צווארה על רוחב גודלו כדפירש רש"י ד"ה ומותח צווארו וז"ל גרונה התחתון מותח על רוחב החיצון של גודל וכו' הרי מוכח להדיא דאחזת העורף בידו השמאלית. ומדבר נשמע נמי להא דבמתניתא תנא צפרא לבר, ואף דלדעה זו אפשר לומר דאחזת העורף ומליקתו בחדא ידא וכו' ואולי הני רבנן דמרגלא בפומייהו דמטעם זה הוא עבודה קשה שבמקדש משום דהוי בחדא ידא. אולי סברתם הוא בקדוק מלשון הגמרא שם דאהך דמתניתא מסיק, וזה עבודה קשה שבמקדש, ואליבא דר"ג לא קאמר הכי וכו'. לכן נראה לי דלכ"ע אחוז העוף בשמאלו ומולק בימיו.

23. לקוטי הלכות לזבחים דף מ' מדפי הלקוטי הלכות בזבח תודה ד"ה והבדיל, ומה דאמר לקמיה ומיצה את דמו וכו' והיינו שהמיצו צריך להיות לבתחילה מן הגוף ומן הראש וכו' הכונה בעת שמחובר עדיין הראש להגוף בעור הוא טובש בית השחיטה על הקיר כדי שיתמצה הדם כמו שפירש רש"י בחומש, ומה שאמר כאן במשנה נטל את הראש והקיף בית מליקתו למזבח, היינו אחר המיצי כשבא להקטיר את הראש על כרחך מבדילו או לגמרי וזהו שאמר נטל את הראש וכו' ומקיף וכו' דאף שבתחלה ג"כ היה ממצה מן הראש מקיפו עוד פעם שנית כדי שיתמצה ממנו היטב.

23*. לקוטי הלכות שם ולהרמב"ם וכו' ומה שאמר במשנה ומיצה את גדמה היינו שאחוז בראש וגם בגוף כשהם מובדלין וממצה משניהם כדי לקיים מצות וממצה דמו דם כולו וכו' ומה דאמר במשנה נטל את הראש היינו שלקח הראש עוד הפעם בידו קודם הקטרה ומקיפו למזבח כדי שיתמצה היטב הדם.

24. רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פ"ז הלכה כ"א ונטל את הראש ומקיף בית מליקתו למזבח וסופגו במלח וזורקו על גבי האשנים.

25. רמב"ם שם ובא לו לגוף והסיר את המוראה והעור שעליה בידו עם הנוצה ואת בני מעים היוצאין עמה. ועיין בלחם משנה שם דהרמב"ם פסק כרבנן, וז"ל דלאבא יוסי נוטל מוראה וקורקבן ולא נוצה, וכמו שהאריך מהר"ר אליהו מזרחי ז"ל בפרשת ויקרא (א-ט"ז) ליישב דברי רש"י ז"ל. ומ"מ קשה דבפרק קדשי הקדשים אמרו קודרה בסכין כמין ארוכה, ופרש"י ז"ל

צריך להיות לכתחילה מן הגוף ומן הראש וכו'. הכונה בעת שמחובר עדיין הראש להגוף בעור הוא כובש בית השחיטה על הקיר כדי שיתמצה הדם כמו שפירש רש"י בחומש, ומה שאמר כאן במשנה נטל את הראש והקיף בית מליקתו למזבח, היינו אחר המיצוי כשבא להקטיר את הראש על כרחך מבדילו או לגמרי והוא שאמר נטל את הראש וכו' ומקיף וכו' דאף שבתחלה ג"כ היה ממצה מן הראש מקיפו עוד פעם שנית כדי שיתמצה ממנו היטב.

23. לקוטי הלכות שם ולהרמב"ם וכו' ומה שאמר במשנה ומיצה את גזמה היינו שאוחז בראש וגם בגוף כשהם מובדלין וממצה משניהם כדי לקיים מצות ונמצא דמו דם כולו וכו' ומה דאמר במשנה נטל את הראש היינו שלקח הראש עוד הפעם בידו קודם הקטרה ומקיפו למזבח כדי שיתמצה היטב הדם.

24. רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פ"ו הלכה כ"א ונטל את הראש ומקיף בית מליקתו למזבח וסופגו במלח וזרקו על גבי האש.

25. רמב"ם שם ובא לו לגוף והסיר את המזורה והעור שעליה בידו עם הנוצה ואת בני מעים היוצאין עמה. ועיין בלחם משנה שם דהרמב"ם פסק כרבנן, וז"ל דלאבא יוסי נוטל מזורה וקורקבן ולא נוצה, וכמו שהאריך מהר"ר אליהו מזרחי ז"ל בפרשת וקרא (א-ט"ז) ליישב דברי רש"י ז"ל. ומ"מ קשה דבפרק קדשי הקדשים אמרו קודרה בסכין כמין ארובה, ופרש"י ז"ל קודרה בסכין למעלה מן הנוצה, ונטל הנוצה והעור שבו הנוצה והזפק ע"כ, ורבינו לא כתב כן אלא סתם וכתב ומסיר את המזורה והעור בידו, ובגמרא לא משמע אלא בסכין כמין ארובה כדכתיבנא וצ"ע. ועיין שם במרכבת המשנה ובספר לקוטי הלכות ליבחים סוף פרק ו' בובח תודה ד"ה בנוצתה, בנוצה שלה, קודרה בסכין כמין ארובה, נראה דאף ת"ק מודה לזה וכו' המזרחי.

26. רמב"ם מעשה הקרבנות פ"ו הלכה כ"א, והשליכין לבית הדשן. ובמלבי"ם פרק א' אות פ"ו, כפי הפשט משמע שהיה צריך להשליכו למזרח המזבח, אולם חז"ל בקבלתם למדו שישליכו למזרח של כבש וכו' ומבואר במס' תמיד פ"א מ"ד שהיה רחוק מן המזבח לצד דרומו עשרים אמה וכו'. והתוס' במעילה דף ל"א, משום דכתוב "והשליך" ואין השלכה פחותה מעשרים אמה וכו'. בתוס' זבחים ס"ג ד"ה כל.

27. רמב"ם שם הלכה כ"ב ושסע אותו בכנפיו, בידו ולא בסכין. וברש"י פרק א' פסוק י"ז ד"ה ולא יבדיל, קורעו מגבו.

28. רמב"ם שם הלכה כ"א וסופגו במלח וזרקו על גבי האש. במנחת חינוך מצוה קט"ז כתב והנה כאן בעולת העוף דאין הדם בזריקה נראה דגם העוף אין צריך לזרוקו על גבי האש רק מסדרו כיון דגם הדם אינו בזריקה, וגם לא שייך הן בדם הן בזריקת העוף אויר קרקע מפסיק שהוא עומד על המזבח וממצה הדם וגם מקטיר העולה וליכא אויר קרקע וכו' ולשון הר"ם כאן, וזרקו ע"ג האש, נראה דלאו דוקא זרק אלא יכול לסדרו תיכף עכ"ל. ואפשר שכ"ע